

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-08

Vår referens

Jenny Hägerklint
Näringslivsutvecklare
jenny.hagerklint@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet

STK-2025-459

Sammanfattning

Malmö stad har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Avveckling av studiestartsstödet från Utbildningsdepartementet. Studiestartsstödet är ett komplement till studiemedelssystemet och består av ett bidrag utan lån. Syftet med stödet är att öka rekryteringen till studier bland arbetslösa personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Promemorian hänvisar till Riksrevisionens granskning som har visat att stödet i stor utsträckning har betalats ut till personer som inte ingår i målgruppen. Detta innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar. Utredningen förslår att studiestartsstödet avvecklas och att det ska vara avvecklat den 1 januari 2026. Arbetsmarknads- och socialnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har lämnat yttrande.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och översänder yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Avveckling av studiestartsstödet
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250519 - Remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 250425 § 154
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 250425 § 62
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-05-19

Kommunstyrelsen 2025-06-04

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontoret, omvärld- och näringslivsavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

Malmö stad har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Avveckling av studiestartsstödet från Utbildningsdepartementet.

Det finns tre sätt att finansiera reguljära studier för arbetssökande med kort utbildning: studiestartsstöd, studiemedel och under vissa förutsättningar aktivitetsstöd.

Studiestartsstödet infördes år 2017 som ett komplement till studiemedelssystemet och består av ett bidrag utan lån, som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden. Syftet med stödet är att öka rekryteringen till studier bland arbetslösa personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Riksrevisionen har granskat studiestartsstödet (RiR 2024:3) och konstaterat att omkring hälften av de som beviljades stödet mellan 2017–2022 redan hade en gymnasieutbildning, och att närmare en tredjedel dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Detta innebär omfattande felaktiga utbetalningar av studiestartsstödet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas.

Utredningens förslag är att studiestartsstödet ska avvecklas och att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Utredningens skäl till att studiestartsstödet ska avvecklas

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Den som redan har en gymnasieexamen ska endast i undantagsfall beviljas studiestartsstöd och stödet bör inte lämnas till den som har en utbildning på eftergymnasial nivå. Riksrevisionens granskning visar på att studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp.

Det är frivilligt för en kommun att ansluta sig till studiestartsstödet och några kommuner står också utanför. Det innebär att arbetssökande med kort utbildning inte har likvärdiga möjligheter att studera med stödet.

Konsekvenser av utredningens förslag

Att studiestartsstödet avvecklas innebär enligt utredningen att studiemedel blir den huvudsakliga studiefinansieringskällan för vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. Målgruppen för studiestartsstödet kommer också ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd. När det gäller målgruppen för studiestartsstödet har dessa goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget. Inom studiemedelssystemet finns det också möjlighet för studerande med barn att få ett tilläggsbidrag. Förslaget innebär dock att skuldsättningen kan öka för målgruppen. Genom det högre bidraget kan dock skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer.

Under 2024 var det ungefär 4300 personer som hade studiestartsstöd, 73 procent var kvinnor, och 27 procent män. Sammantaget bör ett borttagande av studiestartsstödet enligt utredningen inte medföra några större konsekvenser för enskilda, eftersom befintliga finansieringsmöjligheter inom studiemedelssystemet och aktivitetsstödet bör vara tillräckliga för målgruppen, både för kvinnor och män. Förslaget bedöms därför inte påverka jämställdheten.

Studiestartsstödet är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att verka för att vuxna deltar i utbildning och för att rekrytera personer till studier. Att studiestartsstödet tas bort innebär därför en minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan behovet av information och vägledning till målgruppen öka när det gäller andra studiefinansieringsformer. Kommunernas ansvar när det gäller det rekryterande arbetet kommer finnas kvar.

Kommunernas kostnader för försörjningsstöd kan enligt utredningen komma att påverkas. När studiestartsstödet infördes minskade inte behovet av ekonomiskt bistånd. Att stödet tas bort bedöms inte innebära att den kommunala finansieringsprincipen blir tillämplig.

Internremiss

Arbetsmarknads- och socialnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har inkommit med yttranden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har inga invändningar mot utredningens förslag.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att utredningens förslag är genomtänkta och har inga invändningar. Nämnden lyfter dock fram att det är viktigt att målgruppen med kort utbildningsbakgrund särskilt följs upp vid genomförandet av de

nya bestämmelserna. Det är också avgörande att kommunikationsinsatserna kring de nya bestämmelserna är tydliga och når avsedd målgrupp. Nämnden lyfter att det är beklagligt att den primära målgruppen för studiestartstödet, personer som saknar grundskoleutbildning, ska drabbas på grund av att personer som inte tillhör målgruppen felaktigt har anvisats. I Malmö finns det många som saknar grundskoleutbildning, vilket försvårar deras inträde på arbetsmarknaden. Det finns även en hel del som har förlorat rätten till studiemedel av olika skäl. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden befarar att indragningen av studiestartsstödet kan leda till att dessa personer väljer bort studierna, vilket kan påverka deras framtida etablering på arbetsmarknaden negativt.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser att en förutsättning för att det nu gällande studiestartsstödet ska avvecklas är att regeringen prioriterar att resterande, befintliga studiestöd i större utsträckning når målgruppen. Målgruppen i sig behöver vara i fokus så att de inte får sämre förutsättningar att studera med befintliga studiefinansieringsformer.

Stadskontorets bedömning

Riksrevisionens rapport (RiR 2024:3) lyfter, precis som promemorian nämner, de felaktiga utbetalningarna och att alla kortutbildade arbetssökande inte har samma möjlighet att få studiestartsstödet då några kommuner inte har anslutit sig till studiestartsstödet. I rapporten lyfts även att det hos enskilda finns en tveksamhet att finansiera grundläggande och gymnasiala studier med studiemedel, framför allt med studielånsdelen. Riksrevisionens bedömning är att bestämmelserna som reglerar försörjning vid studier vid arbetslöshet är komplicerade och att det finns ett behov av mer information om de försörjningsmöjligheter som finns. Rekommendationen som lämnas till regeringen är att se över de statliga regelverken och informationsansvaret gällande kortutbildade arbetssökandes försörjning vid reguljära studier så att det blir enklare att förstå och använda de möjligheter som systemet medger.

Arbetsförmedlingen rekommenderas stärka uppföljningen och kontrollen av anvisningarna att söka utbildning samt att följa upp att samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen fungerar väl vad gäller övergången från arbetslöshet till reguljär utbildning.

I Malmö stads yttrande gällande Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29) som behandlades på kommunstyrelsens sammanträde 250305 (STK-2024-1627) lämnades bland annat följande synpunkt:

”Malmö stad bedömer att det är viktigt att det statliga studiestödssystemet möjliggör reella och attraktiva förutsättningar för enskilda till finansiering av reguljära studier för att därigenom lägga grund till förutsättning för förankring på arbetsmarknaden. Mot

den bakgrunden anser Malmö stad att det är olyckligt att beslut har fattats om att studiestartstödet avvecklas 2026.”

Studiestartsstödet används i Malmö stad. Under höstterminen 2023 var det 288 personer i Malmö som fick stödet. Under 2024 var det 251 under vårterminen, och 197 personer under höstterminen. I likhet med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser stadskontoret att det är beklagligt att den primära målgruppen för studiestartstödet, personer som saknar grundskoleutbildning, ska drabbas på grund av att personer som inte tillhör målgruppen felaktigt har anvisats. En låg benägenhet hos kortutbildade att använda studiemedel kan bidra till att dessa personer väljer bort studierna, vilket kan påverka deras etablering på arbetsmarknaden. Om studiestartsstödet avvecklas är det viktigt att målgruppen fortsatt är i fokus och får goda förutsättningar att få del av studiestöd.

Stadskontoret anser att det behöver finnas olika möjligheter till finansiering av studier på grundläggande och gymnasial nivå, och studiestartsstödet är ett lågtröskelalternativ för att motivera kortutbildade att börja studera. Det går idag till exempel att först studera med aktivitetsstöd under tolv månader, och därefter under vissa förutsättningar med studiestartsstöd på grundskole- eller gymnasial nivå. Studiefinansieringen kan vara ett viktigt incitament för att kortutbildade ska motiveras att studera utan att behöva ta studielån. Tas studiestartsstödet bort och individen hänvisas till studiemedel i ett tidigare skede än idag, är risken att studierna avbryts för tidigt, och utbildning på gymnasial nivå är i princip en förutsättning för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Riksrevisionens granskning visar på bristande hantering av regering, myndigheter och kommuner, och inte på problem med studiestartsstödet i sig. Ett alternativ till att avveckla stödet är att förbättra informationen, styrningen och uppföljningen, och därmed se till att stödet når rätt målgrupp. Det är flera offentliga aktörer involverade när en person ska studera med studiestartsstöd, detta förfarande skulle med fördel kunna förenklas för underlätta administrationen så att stödet kan lämnas till rätt individer. Stadskontoret vill betona vikten av att om studiestartsstödet avvecklas behöver det utvecklas ett nytt ekonomiskt stöd för målgruppen, som även är nationellt likvärdigt.

Stadskontoret har tagit fram förslag till yttrande och föreslår att kommunstyrelsen godkänner förslaget och översänder yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Andreas Norbrant Stadsdirektör

Nicklas Löfström Nämndsekreterare